

Isättrabäcken

Biotopvård för ökad biologisk mångfald

Isättrabäcken- biotopvård för ökad biologisk mångfald

Bakgrund

Antalet rovfiskar minskar längst med kusten och påverkar ekologin i havet. När antalet rovfiskar minskar ökar antalet vitfisk som i sin tur betar ner djurplankton vilket ger växtplankton utrymme att öka i stora mängder. Västplankton tillväxten gynnas också av det näringsrika vattnet som kommer från bland annat våra jordbruksmarker och avloppssystem. Tidigare viktiga lekområden har vuxit igen på grund av dessa ökade näringshalter och det har dessutom skett en stor utdikning av våra våtmarker runt om i landet. Nära stora städer som Stockholm är också strandexploatering starkt bidragande till att viktiga lek- och uppväxtområden försvinner i allt snabbare takt. Projektet vid Isättrabäcken syftar till att återställa ett viktigt potentiellt lekområde för rovfisk. Bäckens biotopvårdas från mynningen i Isättraviken upp till Katthavet där det också ska utredas möjligheten till att återställa den tidigare våtmarken. Isättrabäcken hyser ett bestånd av öring som leker i bäcken samt högst troligt även gädda, abborre och vitfisk.

Sportfiskarna ser med stor oro hur rapporter om minskade fångster ökar längst med ostkusten. Vi har därför engagerat oss i det praktiska arbetet kring att återställa lekområden och stärka bestånden av rovfisk längst med ostkusten.

En viktig slutsats är att livkraftiga bestånd av rovfisk så som gädda och öring har stor betydelse för balansen och stabiliteten i kustens ekosystem och därigenom systemets känslighet mot störningar som tex övergödning. Det effektivaste sättet att minska övergödningen är att både minska tillförseln av näringsämnen och återställa balansen av rovfiskbeståndet.

För att uppnå detta har ett förslag tagits fram av Sportfiskarna som kan ses som tre delar.

1) Bevuxna kantzoner

Området som är markerat på karta 2 är det tänkta området för plantering av träd. En total sträcka på ca 190 m saknar trädbeklädda kantzoner. Planteringen kan göras växelsvis på båda sidor om vattendraget, södersidan är dock att föredra då solen är som mest intensiv under dygnet söderifrån.

Karta 1: Markerade området för träd/busk plantering längst med Isättrabäcken. Flygfoto från eniro.se

Tänkt trädart för plantering är klibbal alternativt knäckpil. Buskart är tänkt sälg/vide. Dessa kan också bli höga men om man beskär dessa vart annat vart tredje år så bildar de mer buskliknande växtsätt. Samtliga av dessa är tåliga att växa vid vatten. Alen är också att föredra då den ratas av bävern, som etablerar sig överallt i Mälardalen.

Förslagsvis planteras sälg på sträckan från havet upp till vägtrumman. Sälg blir om man beskär den mer buskliknande och växer sig inte så hög. Dessa kan planeras i grupper och växelvis på södra stranden samt norra stranden.

På sträckan från vägtrumman och uppströms planteras förslagsvis både al och sälg om vartannat och inte på en rät linje, för att skapa en mer naturlig och levande terräng och inte så trädgårdslig miljö. Plantering kan göras på båda sidorna men främst på södersidan.

Varför behövs kantzoner?

Jo av fler anledningar:

- Minskar solinstrålningen vilket minskar igenväxningen av vass
- Stabilisering av marken längst med vattendraget vilket minskar sedimenteringen dvs partikel avgången till ån och därmed mindre kväve och fosfor.
- Material i form av löv och kvistar som faller i vattendraget är viktig material för insekter som lever i ån och dessa är sedan föda till fiskar och andra vattenlevande organismer som grodor men även fåglar i området.

2) Biotopvård i vattendraget

I själva vattendraget läggs det i större stenar för att skapa mer variation på vattenflödet vilket också minskar igenväxningen och ökar attraktionen för fiskar. De större stenarna brukar också användas som ståndstenar för många fiskar att vila bakom på väg upp mot lekområden.

Strömmande vatten är alltid ett trevlig och mer levande inslag i naturen vilket också gynnar många arter inte bara fiskarna som lever i det.

3) Förstudie våtmark

Isättrabäcken går upp till Katthavet, en idag igenväxt våtmark. Genom Katthavet går bäcken sedan i en mindre åfåra som är vattenfylld året om och där öringen leker strax nedströms en vägtrumma. Denna våtmark skulle kunna utgöra ett viktigt reproduktionsområde även för gädda och abborre. Våtmarken har även andra biologiska fördelar som att fungera som ett utjämningsmagasin för vatten under året. Nederbörd samlas och fyller på våtmarken och avrinningen sker mer naturligt d.v.s. varierande under året. Våtmarken fyller även funktionen av att rena näringsämnen som kommer med vattenet så som kväve och fosfor. När vattnet blir stående i en våtmark fungerar den också som ett filter för näringsämnen. Våtmarken tar till exempel hand om stora mängder kväve och fosfor som binds i marken.

Vid utdikning leds vattnet istället snabbaste vägen direkt ut i havet och våtmarken torrläggs. Alla näringsämnen följer då med vattnet ut i havet och ökar på övergödningen där. Kväve och fosfor halterna minskar i vattnet som går ut från en våtmark och minskar därmed belastningen på det redan övergödda Östersjön.

Även andra arter som grodor, paddor och salamandrar utnyttjar våtmarken för sin reproduktion och fåglar brukar snabbt etablera sig i återskapade våtmarker. Detta projekt syftar till att utreda möjligheterna till att återställa Katthavet till en fungerande våtmark igen. Det som behöver utredas är om det finns föroreningar i marken som skulle påverka slutresultatet. Hur våtmarken ska utformas, invallning och utlopp behöver mätas in och skissas upp. Kostnadsförslag ska tas fram och även juridiskt tillstånd samt markägarnas tillstånd. Våtmarken ska helst fungera utan skötsel d.v.s. ha en naturlig sjönacke och utflöde till havet.

Samarbete

Detta projekt blir förhoppningsvis ett samarbetsprojekt mellan Österåkers kommun, markägare, vägföreningen, Österåkers Sfk, Sportfiskarnas regionkontor Mälardalen och Stockholms stad som även de har stort intresse för havsöringen i detta område. Stockholms stad har i detta område tidigare gjort utsättningar av öring och man har lagt i lekgrus på tänkbara lekområden.

Det som kommer genomföras i detta projekt är alltså:

- 1) Skapa ett produktivt samarbete mellan alla intresserade aktörer framförallt markägare och vägföreningen i området.
- 2) Biotopvårda längst med Isättrabäcken från havet upp till ”våtmarken” Katthavet. Det görs i form av träd/buskar plantering och iläggning av sten.
- 3) Ta fram en skötselplan för hur kantzoner ska skötas av de som bor i området.
- 4) Förprojektera anläggandet/återställandet av våtmarken Katthavet. Utreda föroreningsrisken, inmätning av området, söka de tillstånd som eventuellt behövs och söka finansiering till själva åtgärden.
- 5) Rapportering i form av en förenklad bygghandling för våtmarken

Projektid

Biotopvården kommer att genomföras under sommaren 2017. Förprojekteringen av våtmarken görs under året och slutrapporteras i januari 2018. Förutsatt att besked om medel kommer första hälften av 2017.

Finansiering

Medel kommer att sökas från Leader Stockholmsbygd och inga privata pengar behöver läggas in i projektet, men ideell tid är en förutsättning. Där hoppas Sportfiskarna att vägföreningen och fiskeklubben samt Sportfiskarnas egna tjänstemän kunna bidra med sin tid.